

TÜRKİYE'DEKİ SURİYELİ SIĞINMACILARIN KENTLERDE NEDEN OLDUKLARI GÜVENLİK RİSKLERİ

Hacettepe Üniversitesi
İktisadi ve İdari Bilimler
Fakültesi Dergisi,
Cilt 36, Sayı 2, 2018,
s. 51-73

Mithat Arman KARASU
Doç.Dr., Harran Üniversitesi
İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi
Kamu Yönetimi Bölümü
mithatkarasu@yahoo.com

Öz: Türkiye'de yaşayan Suriyeli sığınmacıların sayısı 4 milyona yaklaşmaktadır. Kısa zamanda bu kadar sığınmacının Türkiye'ye gelmiş olması çok sayıda sorun ve riski beraberinde getirmektedir. Bu risklerin bir bölümü güvenlikle ilgilidir. Bu güvenlik risklerinin araştırıldığı çalışmanın amacı, bir göçün neden olabileceği güvenlik risklerini Suriyeli sığınmacılar özelinde ele almaktır. Göçün neden olduğu kısa ve uzun vadeli güvenlik risklerinin neler olduğu, bu risklerin toplum için doğurduğu tehditler, bu risklere karşı alınacak önlemler çalışmanın konularını oluşturmaktadır. Çalışmada Suriyeli göçünün ulusal güvenlik risklerinden sağlık sorunlarına kadar birçok alanda ciddi riskler oluşturduğu görülmektedir. Öncelikle terör örgütleri için Suriye'deki otorite boşluğu bir fırsattır. Türkiye'de giderek artan bir Suriye karşıtlığı gelişmekte, toplumda ayrışma belirginleşmektedir. Özellikle Suriyeli çocuk ve gençlerin yeterli eğitim almaması durumunda ileride sonuçları ağır olacak istenmeyen hadiseler ortaya çıkabilecektir. Kayıp nesil tehlikesi söz konusudur. Tüm bu istenmeyen risklerin oluşmasını önlemek için toplumsal uzlaşmaya dayalı, sığınmacıları ekonomik ve sosyal üretime katacak bir uyum sürecinin başlatılması gerekmektedir. Suriyeli sığınmacılara yönelik kaygı ve risklerin doğru bir biçimde değerlendirilmesi, onlara karşı toplumdaki önyargıların azalmasına ve doğru iletişim kanallarının oluşmasına fırsat verecektir.

Anahtar Sözcükler: Suriye, göç, sığınmacı, mülteci, güvenlik, kent.

SECURITY RISKS IN CITIES IN TURKEY CAUSED BY SYRIAN ASYLUM SEEKERS

Hacettepe University
Journal of Economics
and Administrative
Sciences
Vol. 36, Issue 2, 2018,
pp. 51-73

Mithat Arman KARASU

Assoc.Prof.Dr., Harran University
Faculty of Economics and Administrative
Sciences
Department of Public Administration
mithatkarasu@yahoo.com

Abstract: The number of Syrian asylum seekers living in Turkey has almost reached 4 million. The fact that huge number of asylum seekers have entered in Turkey within a very short period of time brings many risks and problems. Some of these risks are related to security issues. The aim of this study is to analyze the security risks resulting from mass migration of Syrian asylum seekers. Identifying the short and long term security risks, all the threats arising from these risks for the society and measures that should be taken against these risks are the topics of this study. It is seen in the study that serious risks have arisen from the migration of Syrian asylum seekers ranging from national security risks to health problems. First of all, the lack of authority in Syria is an opportunity for terrorist organizations. Animosity against Syrians is in rise in Turkey, and dissidence in the Turkish society on this issue is becoming evident. In particular, adverse events with potentially severe consequences can occur in the future because of inability of Syrian children and adolescents having adequate education. The danger of lost generation is of question. With the purpose of preventing the occurrence of such adverse risks, a process of integration based on public consensus must be commenced to incorporate the asylum seekers into economic and social production process. Accurate evaluation of concerns and risks related to Syrian asylum seekers will allow reducing the prejudice against them in the society and establishing correct communication channels.

Keywords: Syria, immigration, asylum seeker, refugee, security, city.

GİRİŞ

2011 yılında Derra'da başlayan halk ayaklanmasının Suriye'de bir iç savaşa dönüşmesinden bugüne kadar geçen sürede Türkiye'ye giriş yapan Suriyeli sığınmacı sayısı 3,6 milyona ulaşmıştır. Yaşanan bu göç, Türkiye'nin tarihi boyunca yaşadığı Türk ve Türk soylu göçlerinden farklıdır. Bulgaristan'dan gelen Türkler, Ahıska Türkleri, Pomaklar ya da Afganistan'dan gelen Özbek Türklerinden farklı olarak yeni göçmenler Türk kökenli ya da Türk kültüründen değildir. Dolayısıyla yeni göçmenlerin sorunlarını, daha önce olduğu gibi, İskân Kanunu ile çözmek mümkün değildir. Yeni göç dalgası ciddi bir uyum sürecinin başlatılmasını zorunlu kılmaktadır.

Göç hareketleri birçok sorunu beraberinde getirmektedir. Barınma, sağlık, kampların temizliği, sosyal ve kültürel uyum, göçün tetiklediği yükselen ırkçılık, artan işsizlik bunlardan bazılarıdır. Hiç kuşkusuz bu sorunlar demeti içinde güvenlik riskleri de önemli bir alan oluşturmaktadır. Göçün getirdiği tedirginlik, göç etmenin neden olduğu dışlanma korkusu, yerlilerin göçmenlere yönelik kaygı ve kuşkuları güvenlik risklerinin temelini oluşturmaktadır.

Suriyeli sığınmacıların neden olduğu güvenlik risklerinin ele alındığı bu çalışmada öncelikle teorik bir çerçeve çizilecektir. İkinci bölümde, Türkiye'deki Suriyeli sığınmacılar hakkında kısa bilgi verilecektir. Üçüncü bölümde, Suriyelilerin neden olabileceği güvenlik riskleri ele alınacaktır.

Çalışmanın amacı, bir göçün neden olabileceği güvenlik risklerini Suriyeli sığınmacılar özelinde ele almaktır. Bu güvenlik risklerinin doğru bir biçimde tanımlanması iki toplum arasında ortaya çıkan ve çoğu zaman karşılıklı önyargılara dayanan güvenlik sorunlarının aşılmasına, daha iyi işleyen bir uyum sürecinin hayata geçirilmesine yardımcı olacaktır. Diğer taraftan, Suriyeli sığınmacılar konusunda tutarlı ve uzun soluklu bir uyum politikasının oluşmaması durumunda yaşanabilecek çok sayıda güvenlik sorunu bizi beklemektedir. Bu yazının bir amacı da bu yaşanabilecekler konusunda önceden ikazda bulunmaktır.

1. TEORİK ÇERÇEVE

Göç ve suç üzerine akademik çalışmalar çok eskilere uzanmaktadır. 20. yüzyıl başlarında bazı Amerikalı yazarlar, göçmen grupların göç etmeyenlerle karşılaştırıldığında biyolojik açıdan yetersiz olduklarını ve "aşağı" göçmenlerin ülkeye girmesine izin verildiğinde suçun beklenen olumsuz sonuçlardan birisi olduğunu iddia etmiştir. Bu bakış açısı daha çok biyolojik ayrıma dayalı suç teorilerine girmektedir (Martinez, Lee, 2000: 485).

Şikago Okulu, göç ve suç üzerine ilk çalışmaları yapan okul olup, Ekoloji Kuramını geliştirmiştir. Şikago'nun yoğun göç alan yapısı, onu karmaşık, yaşanması zor bir suç kenti haline getirmiştir. Göçün toplumsal denetimi zayıflattığı gören Şikago Okulu'na göre, göçmenler hem toplumsal denetimin olmayışı hem de işsizlik, açlık ve sefalet gibi nedenlerle suça daha yatkın hale gelmektedir. Birey tanımadığı çevrede ayıplanma korkusunun olmayışı sayesinde daha fazla sapkın davranış ve suça yönelmektedir (Park, Burgess, 2015: 39-43).

Günümüzdeki teorik yaklaşımlarda daha çok ya göçün toplumda neden olduğu düzensizlik ve toplumsal sorunlardan ya da göçün birey üzerindeki sosyo-psikolojik etkilerinden hareket edilmektedir (Martinez ve Lee, 2000: 500; Miles ve Cox, 2014: 945). Göçün birey üzerindeki sosyo-psikolojik etkisi konusunda kültürleşme kuramı hem bireyin yaşadığı değişim hem de bu değişime verdiği tepkiler konusunda öğretici niteliktedir. Berry'in geliştirdiği kültürleşme kuramına göre, göçmenler göç ettiklerinde hem yerli/baskın kültürle hem de kendileri gibi göç etmiş farklı gruplarla etkileşim içine girmektedir. Bu etkileşim sürecine kültürleşme denilmektedir (Berry, 2005: 699).

Göçmen kültürleşme denen bu zorunlu etkileşim ve değişim sürecinde, psiko-sosyal olarak, dört farklı tepki vermektedir. Buna göre, göçmen kendi kültürel kimliğini muhafaza etmekten vazgeçerek baskın kültürel öğeleri tümüyle kabul edip, *asilime* olabilir. İkincisi, göçmenler kendi kültürler değerlerinde ısrarcı olup, göç ettiği yerdeki kültüre karşı mesafeli olabilir. Bu duruma *ayrılma* denir. Üçüncü olarak, göçmen kendi kültürünü yaşamakla birlikte karşı kültür ile de etkileşime girmekte, iki kültür arasında bir bütünlük sağlamaktadır. Bu duruma *bütünleşme* denir. Son olarak, göçmen göç ettiği kültüre ait hiçbir unsuru paylaşmıyor, kendi kültürünü de muhafaza etmekten imtina ettiği durumlarda göçmen dışlanmakta *marjinalleşme* denilen sürece girmektedir (Berry, 2005: 700).

Bireyin tepkileri üzerinden göç ve suç ilişkisini açıklayan bir başka önemli teori Anomi Kuramıdır. Anomi, bireyin yeni geldiği toplum ile daha önce sahip olduğu toplumsal adet ve değerler arasında yaşadığı bocalamayı anlatır. Merton tarafından ortaya atılan ve Durkheim'in geliştirdiği Anomi Kuramında suç, bireyin göçle birlikte karşılaştığı ve baş edemediği sorunlara karşı verdiği bir tepki olarak ifade edilmektedir (Slattery, 2003: 33).

Göçmenlerin toplumda ötekileştirildiği ve dışlandığından hareket eden Damgalama Kuramına göre, toplumda güvensiz ve istenmeyen ilan edilen gruplar suça daha yatkın hale gelmektedir. Göçmenler, çoğu zaman, sosyal düzensizliğin ve fiziksel yetersizliklerin olduğu, suç oranı yüksek çöküntü alanlarında yaşadıklarından toplum tarafından daha kolay bir biçimde suçlu olarak damgalanmaktadırlar.

Kültür Çatışması Kuramı ilk olarak Amerika'da, artan suç oranlarından göçmenleri sorumlu tutmak amacıyla ortaya atılmıştır. Ancak daha sonra bu teorinin öncüsü Sellin bu bakış açısının yanlış olduğunu ortaya koymuş, kuramı geliştirmiştir. Sellin'e göre bir göçmen, birisi anavatanında ve diğeri göç edilen ülkede olmak üzere iki kültürlü bir yapı içerisindedir. Her ne kadar, göçmenin temel kişiliği anavatanındaki toplumsallaşması vasıtasıyla kural olarak oluşmuşsa da, göçmen geldiği ülkenin standartlarına daima daha çok yaklaşmak ihtiyacını da duyacaktır. İşte çatışma, bu iki kültürün birbirini dışlamaya çalışması sonucunda doğmaktadır. Kültür çatışması kuramına göre, bu kültür çatışmasının içinde yaşayan göçmenler, yabancı işçiler, etnik azınlıklar suç işlemeye daha yatkındır (Demirbaş, 2001: 125).

Bu genel teorik yaklaşımların yanında Sosyal İzolasyon Kuramı, Kültürel Şok Kuramı, Kültürel Değişme Kuramı gibi göçün birey üzerinde yarattığı olumsuz etkilerden ve toplumsal dışlanmadan hareket eden farklı kuramlar da bulunmaktadır (Dolu, 2015; Ilgar, Ilgar, 2015).

2. TÜRKİYE'DEKİ SURIYELİ SİĞİNMACILARIN GENEL DURUMU

Suriyeli ilk mülteci kafilesi, Türkiye'ye 29 Nisan 2011 tarihinde giriş yapmıştır. Bu tarihten sonra Türkiye, Suriyelilere karşı "açık kapı politikası" izlemiştir. Türkiye Esad rejiminin uzun süre ayakta kalamayacağını öngörmüş, politikalarını bu strateji üzerinden şekillendirmiştir. Ancak Suriye'de kısa sürede bitmesi beklenen çatışmalar hâlihazırda bir iç savaşa dönüşmüştür.

Türkiye'ye gelen Suriyeli sığınmacı sayısı 2012 yılında yalnızca 14 bin iken, 2014 yılında bu sayı 1,5 milyona ulaşmıştır. 2015 yılında sığınmacı sayısı 2,5 milyon, 2017 yılında 3,4 milyondur. 20.06.2018 itibarıyla, Türkiye'deki toplam Suriyeli sığınmacı sayısı 3.576.337'dir. Türkiye'ye sığınan Suriyelilerin 215 bini, 10 kentte kurulan 26 barınma merkezinde yaşamaktadır. Geri kalan 3,360 bin sığınmacı ise, Türkiye'nin farklı kentlerine dağılmış durumdadır (goc.gov.tr., 20.06.2018).

Suriyelilerin en fazla bulunduğu kent İstanbul'dur. Bu kentte tahminen 560 bin Suriyeli yaşamaktadır. İstanbul'u 474 bin kişiyle Şanlıurfa, 443 bin kişiyle Hatay, 383 bin kişiyle Gaziantep takip etmektedir. 130 bin yerli nüfusa sahip Kilis'te 130 bin Suriyeli sığınmacı kalmaktadır (goc.gov.tr, 20.06.2018). Türkiye'de bulunan Suriyeliler yalnızca İstanbul ve güney sınırimızdaki kentlerle sınırlı değildir. Mersin'de 208 bin, Adana'da 204 bin, İzmir'de ve Bursa'da 140 bin Suriyeli bulunmaktadır. Suriyelilerin en az olduğu il 28 Suriyeli ile Bayburt'tur. 713 bin Suriyeli çocuk Türkiye'de dünyaya gelmiştir (goc.gov.tr, 20.06.2018).

Başlangıçta, Suriyeli sığınmacılar konusuna geçici bir durum olarak bakan Türkiye, Suriye'deki çatışmaların bir iç savaşa dönüşmesi sonrasında, sığınmacıların kalıcı olduklarını kabul ederek, yeni politikalar oluşturmaya başlamıştır. Bu politikanın bir sonucu olarak önceleri misafir olarak nitelenen Suriyeliler için uluslararası alanda kabul görececek bir hukuki zemin arayışı başlamıştır. Bu kapsamda 6458 sayılı Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanunu çıkarılmıştır (R.G. Sayı: 28615, Tarih: 04.04.2013). Bu Kanun uyarınca Suriyeli sığınmacılar mülteci kabul edilmemekte, ancak “geçici koruma altındaki kimseler” olarak tanımlanmaktadır.

Türkiye’de yaşayan ve eğitim hizmetlerinden mahrum kalan Suriyeli çocuklar için okullara elektronik sistem üzerinden kayıt olmasını sağlayan Yabancı Öğrenci Bilgi İşletim Sistemi (YÖBİS) kurulmuştur. Kampta yaşayan Suriyeli çocuklar kamplarda yer alan okullarda eğitimine devam etmektedir. Ancak kampta yaşayan çocuklarda okullaşma oranı %92 iken, kamp dışında yaşayan çocuklarda bu oran %56’dır.

İşgücüne katılım konusunda Suriyelilere çalışma izni verilmesi gündeme gelmiştir. Geçici Koruma Sağlanan Yabancıların Çalışma İzinlerine Dair Yönetmelikle bu konuda hukuki bir çerçeve çizilmiştir (R.G. 15.01.2016, Sayı: 29594). Buna göre, geçici koruma altında olan kimseler geçici korumaya alındıktan 6 ay sonra çalışma izni için başvuru yapabilecektir. Bir işyerinde çalışan yabancı sayısı Türk çalışanların % 10'unda fazla olmayacaktır. Çalışma izni yabancının ikametgâh olarak belirttiği kentle sınırlıdır. Valilik uygun görürse kentte yabancı çalışanlar için kota uygulanabilmektedir. Ayrıca çalıştırılan yabancılara ödenecek ücret asgari ücretten az olamaz. Mevsimlik ve tarım işçileri çalışma izninden muaf tutulmuştur.

Kampların dışında yaşayan Suriyeliler, AFAD’ın (Afet ve Acil Yardım Genel Müdürlüğü) 18.01.2013 tarih ve 2013/1 sayılı genelgesine göre, sağlık merkezlerine gidebilirler ve burada sağlık hizmetlerinden ücretsiz olarak yararlanabilirler. Önleyici veya temel sağlık hizmetini kapsayan tıbbi tedavi masrafları AFAD tarafından karşılanmaktadır. AFAD, 09.10.2015 tarihinde çıkardığı ek bir genelgeyle Türkiye’nin 81 kentinde Suriye uyrukluların sağlık hizmetlerine erişiminin sağlanması yönünde talimat vermiştir.

Tüm bu olumlu adımlara karşın, Suriyeli sığınmacılar için hayat hala zordur. Kayıt altına alınma, barınma, savaş ve şiddet ortamının neden olduğu travma, dil bilmeme, yetersiz eğitim, hak ve hizmetler hakkında bilgi eksikliği, toplumda dışlanma, işsizlik Suriyelilerin başlıca sorunları arasındadır (Karaca, Doğan, 2014: 34; Ünal, 2014: 85; AFAD, 2013: 36; Karasu, 2016: 1012).

Dil bilmedikleri için insanlarla anlaşamayan Suriyeliler buldukları evden dışarı çıkmaktan korkmakta, kendilerini toplumdaki dışlamaktadır. Bu ortamda Suriyeli

sığınmacılarda derin bir güvensizlik hali hâkimdir (İSİP, 2015: 26). AFAD araştırmasına göre, Türkiye'ye gelen Suriyelilerin % 30'u hâlihazırda devam eden iç savaşta bir yakını kaybetmiştir. Çoğu Suriyeli sığınmacı ciddi psikolojik sorunlar yaşamakta, bir şekilde şahit olduğu şiddetin izlerini taşımaktadır (AFAD, 2013: 32).

Suriyeli sığınmacıların bir bölümü park veya duraklarda kalırken, %25'i yıkık binalarda ya da kimsenin kalmadığı riskli binalarda yaşamını sürdürmektedir (Dinçer, Diğ., 2013). İstanbul Eminönü ve Bayramtepe'de görüşme yapılan Suriyelilerin kaldıkları evler hem sağlık hem de güvenlik açısından yaşamaya uygun değildir (İSİP, 2015, 21). Şanlıurfa'da Suriyeli sığınmacıların kaldıkları evlerin % 50,1'inde hijyen malzemesi, %77'sinde ise yemek pişirmek için yeterli miktarda tencere, tava gibi mutfak aleti bulunmamaktadır (Sanduvac, 2013: 17).

Suriyeliler önemli bir bölümü işsizdir. İşi olanlar ise, kayıt dışı ekonominin insafına terk edilmiştir. Uzun mesai süreleri, ağır çalışma koşulları, düşük ücretler, yabancı olduğu ve dil bilmediği için yasa ve hukuktan yararlanamamak Suriyeli sığınmacıların çalışma hayatında yaşadıkları başlıca sorunlardır (Esin, 2015: 136; Coşkun, 2015: 107).

Toplumda Suriyelilerin yerli halkın işini elinden aldığı, ücretlerin düşmesine neden olduğu yönünde bir kanaat yer edinmiştir. Diğer taraftan, Suriyeli sığınmacıların daha çok yerli halkın çalışmak istemediği alanlarda çalıştığı, hatta bazı sektörlerde sağladığı ucuz işgücü nedeniyle sektörün krizde ayakta kalmasına yardımcı olduğu yönünde araştırmalar bulunmaktadır (Dedeoğlu, Bayraktar, 2017: 43; Yıldırım, 2016: 201; Man, 2015: 431).

Suriyelilerin kentlerde Türk toplumuyla birlikte yaşamaya başlaması kentlerde kimi sorunlar doğurmaktadır. Kentlere kontrolsüz bir biçimde yayılmış bulunan, sayıları milyonlarla ifade edilen sığınmacıların çoğu eğitimsiz ve vasıfsızdır. Toplumun önemli bir bölümü Suriyelilerin ülkeye kabul edilmesini doğru bulurken, bu insanların kentlere yayılmasından rahatsızdır (Koyuncu, 2014; Erdoğan, 2014; Acar 2015).

Önceleri misafir olarak görülen ve toplumda İslam kardeşliği, ensar-muhacir anlayışı ve Türk misafirperverliği ile ağırlanan, adlarına yardım kampanyaları düzenlenen Suriyeliler, uzun misafirliğin de etkisiyle, giderek gözden düşmektedirler. Suriyelilerin neden olduğu işgücü rekabeti, ücretlerde yaşanan düşüşler, kültürel ve sosyal uyumsuzluk, toplumsal ön yargılar, artan terör eylemleri ve nefret suçları Suriyelilere yönelik bakış açısında önemli kırılmalara neden olmaktadır. Toplumda uyum sorunu belirgin hale gelmektedir.

3. SURIYELİ SİĞINMACILARIN DOĞURDUĞU GÜVENLİK RİSKLERİ

Göç insanların mekânsal olarak yer değiştirmesinin ötesinde bir anlam taşımaktadır. Göçle birlikte arkada bir kültür, yaşam biçimi, davranış kalıpları bırakılmakta; yeni ve yabancı başka bir mekânda tüm bunlar yeniden kurgulanmaktadır. Göçün kişinin büyük bir gruba ait olma duygusunun kaybına, kültürel yaşamın ve geleneklerin terk edilmesine neden olduğu düşünüldüğünde, göçün ruhsal etkileri de daha iyi anlaşılabilir. Yeni yerleşilen yerde bu kayıplara eşlik edecek olan yalnızlık duygusu, sosyal rollerdeki değişim, kültürel norm ve değerlerdeki belirsizlik ve bunun yol açtığı kültürel şok, göçmen kişi ve gruplarda yaşanan stresi açıklayan ve ruhsal bozuklukları işaret eden değişkenlerdir (Ilgar, Ilgar, 2015: 167).

Göç, göçmen kadar göç edilen yerde yaşayanlar için de farklı sorunlar demektir. Göç edenlerin neden oldukları bilinmezlik ve belirsizlikler yerleşik toplumda tedirginlik yaratmaktadır. Çoğu zaman göçmenlerin daha ucuza çalışması, kamu hizmetlerinde yarattıkları baskı, işlenen suçlar, kent yaşamındaki maliyet artışları, davranış kalıplarındaki farklılıklar yerleşiklerde öfkeye yol açmaktadır.

Özellikle çok kültürlü yaşam söyleminin popüleritesini yitirdiği, 11 Eylül saldırıları sonrası dönemde artan göçmen karşıtı söylemler tüm dünyada karşılık bulmaktadır. 2015-2017 arası dönemde düzenlenen saldırılar göçmenlere yönelik var olan olumsuz yargıları kuvvetlendirmekte, mevcut ayrımcılık ve ötekileştirme için bir bahane yaratmaktadır.¹ Çok kültürlü ortak yaşamın model ülkesi İsveç'te bile, nefret suçlarında artış yaşanmaktadır. 2011 yılında 5.493 olan nefret suçu vaka sayısı, 2014 yılında 6.269'a, 2017 yılında ise 6.984'e ulaşmıştır (bra.se., 12.08.2018).

Günümüzde Avrupa'da çoğu zaman günlük siyasal tartışmalarda ya da seçim öncesi artan siyasal gerilimlerde göçmen karşıtı söylemler ön plana çıkmaktadır. Fransa, Hollanda, Macaristan, Avusturya ve Almanya'da son dönemde oy oranlarında ciddi artış gösteren aşırı sağ partilerin tüm seçim söylemi, göçmen karşıtı vaatler üzerine inşa edilmektedir. Bu siyasal iklim hem göçmenlerin tedirgin olmasına hem de toplumda göçmenlerin suç ve güvensizlikle anılmasına neden olmakta, var olan önyargılar keskinleşmektedir (Melossi, 2016: 374; Canatan, Cansun, 2013: 421).

Göçmenlerin kimi güvenlik sorunlarına neden olduğu bir gerçek olmakla birlikte göçmen olmak, suçlu olmak anlamına gelmemektedir. Çoğu zaman göçmenlerin yaşam şartları ve imkânsızlıklar suçla anılmalarına neden olmaktadır. Yetersiz eğitim, kamu hizmetlerinden yararlanamama, dil bilmemek, mesleki beceri azlığı vb. nedenler göçmenleri yalnızlığa ve toplumda yabancılaşmaya itmekte, bu durum davranışlarında sapma ve suça neden olmaktadır.

Göçmenlerin geldiği toplumla etnik ya da kültürel bağlarının yakınlığı, göçmenlerin sahip olduğu vasıflar ve beceri düzeyi, uyum konusunda gösterdikleri çaba, göçün isteğe bağlı olup olmaması, göç edenlerin miktarı ve süresi toplumda göçmenlere olan bakış açısının oluşmasında önem taşıyan etkenlerdir. 1982 yılında 2641 sayılı Kanunla Afganistan'daki savaştan kaçarak Türkiye'ye gelen 4163 adet Özbek Türkü toplumda bir sorun alanı olarak algılanmazken; son beş yılda gerçekleşen, sayıları 4 milyona yaklaşan Suriyeli sığınmacı göçü Türk toplumunda ekonomik, sosyal ve kültürel bakımından ciddi sorunlar yaratmaktadır.

Suriyeli sığınmacıların neden olduğu güvenlik riskleri asayiş suçlarından canlı bomba saldırılarına, bulaşıcı hastalıklardan sınır güvenliğine kadar onlarca farklı risk alanını içermektedir. Üstelik bu güvenlik riskleri birbiri ile iç içedir. Örneğin yeterli eğitim imkânlarına sahip olmayan Suriyeli çocukların suç örgütlerince kullanılması ya da kendi içinde çeteleşmesi kaçınılmaz bir durumdur. Suriyelilerin toplumda dışlanması kültürel uyum sorununu daha da derinleştirmekte, dışlanan Suriyelilerde suç işleme eğilimi artmaktadır. Sorunlar birbiri ile bağlantılı olup, çözüm zaman alıcı, sabır isteyen bir süreci işaret etmektedir.

Suriyelilerin neden olabileceği güvenlik riskleri; ulusal boyutta yaşanan riskler ve terör, toplumsal uyumsuzluğun neden olduğu riskler, asayiş suçları ve suç korkusu, kayıp nesil tehlikesi, sınır ihlalleri ve insan ticareti, sağlık nedeniyle doğan güvenlik riskleri olarak sıralanmıştır.

3.1. Ulusal Boyutta Yaşanan Güvenlik Riskleri

Gerek Suriye'de yaşanan savaş gerekse buna bağlı yaşanan sığınmacı göçü Türkiye'de kimi zaman doğrudan devletin güvenliğini ilgilendiren risklerin yaşanmasına neden olmaktadır. Bu risklerden bazıları uluslararası niteliktedir. 24 Kasım 2015 tarihinde bir Rus savaş uçağının Türk savaş uçaklarınca düşürülmesi bu uluslararası güvenlik risklerine bir örnektir.

Yaşanan savaşın neden olduğu bir diğer risk alanı, terör için sağladığı uygun ortamdır. Suriye'deki iç savaş terör örgütleri için hareket alanı açmakta, daha etkin hale gelmek için yeni fırsatlar sağlamaktadır. Bu fırsatlardan en çok yararlananlar PKK'nın uzantısı olan PYD (Halkçı Koruma Birlikleri) ile son dönemde gücünü kısmen yitiren Irak Şam İslam Devleti (İŞİD) terör örgütüdür. Her iki terör örgütü savaş sayesinde sınırlarını ve etki alanını genişletmiştir. Artan mali kaynaklar sayesinde ciddi miktarda silah ve adam temin etmişlerdir (BİLGESAM, 2015).

PYD, 2013'ten itibaren Suriye'nin kuzeyindeki örgütlenmesini Afrin, Kobani ve Cezire'de özerk bir yönetime dönüştürmeye, bölgedeki siyasi ve silahlı varlığını kurumsallaştırmaya yönelmiştir. PYD aynı süreçte İŞİD'e karşı yürütülen savaşta yer

olarak Batı ülkelerinin sempati ve desteğini kazanmıştır. Başta ABD olmak üzere Batılı ülkelerden ağır silahlar edinmektedir.

Türkiye'nin PYD, PKK'nın devamıdır tezi Batılı ülkeler tarafından göz ardı edilmektedir. Oysaki PYD'de "lider Öcalan'ın demokratik uygarlık metodunun benimsenmesi" parti üyeliğinin koşulu olarak sunulurken, "lider Abdullah Öcalan'ın ve Kürt halkının değerleriyle gurur duymak, onlara bağlı olmak ve lideri esaretten özgürleştirmek için mücadele etmek" her bir parti üyesinin görevi olarak ifade edilmektedir (Acun, Keskin, 2016: 37).

PKK ile PYD arasında sadece yapısal yönden değil, terör saldırıları ve taktikleri açısından da ciddi bir paralellik olduğu görülmektedir. PKK Türkiye'de "devrimci halk savaşı" adı altında kent merkezlerine gerçekleştirdiği terör faaliyetlerinde PYD'nin hem silah envanterinden hem de savaş deneyiminden yararlanmaktadır (Acun, Keskin, 2016: 30).

Suriye'de sağladığı kazanımları sonrasında PKK Türkiye'de başlatılan devrimci halk savaşıyla çatışmaları kentlere taşımıştır. Nusaybin, Sur, Lice, Yüksekova, Silopi, Cizre'de ağırlık kazanan çatışmalar nedeniyle bu kentlerde ulaşım, haberleşme, eğitim ve sağlık hizmetleri durma noktasına gelmiştir. Yaşanan olaylar nedeniyle Sur'da 254 gün, Nusaybin'de 151 gün sokağa çıkma yasağı uygulanmıştır. Tarihi ve kültürel yapılar büyük zarar görmüş, ticaret ve turizm dibe vurmuştur. 120 bin nüfusa sahip Cizre'de olaylar sonrası nüfus 20 bine düşmüştür (bbc.com, 25.01.2016).

Suriye savaşının neden olduğu otorite boşluğundan yararlanan bir diğer terör örgütü IŞİD adındaki terör örgütüdür. Esad rejimi tarafından Özgür Suriye Ordusu'nun önüne geçmek için serbest bırakılan radikal İslamcıların kurduğu örgüt aslında 1999 yılında Irak'ta Tevhit ve Cihat adıyla kurulmuştur. Ancak örgütün büyüyüp Musul, Rakka dâhil onlarca kenti ele geçirmesi, Türkiye sınırlarına dayanması Suriye savaşıyla mümkün olmuştur. IŞİD terör örgütü çok zorlu bir mücadele sonunda Suriye ve Irak'taki gücünü 2017 yılında büyük ölçüde kaybetmiştir. Ancak kaçan ve sayıları 5 bini bulan militanların ne olduğu sorusu cevaplanmayı beklemektedir. Bu savaşçıların birer "saklı hücre" olarak saldırı emri beklediği ve IŞİD'in zayıflamasına rağmen kimi terör saldırıları düzenlemeye devam ettiği unutulmamalıdır (homeoffice.gov.uk., 05.04.2018).

PKK ve IŞİD terör örgütleri Suriye'de yaşanan otorite boşluğundan yararlanarak Türkiye'de çok sayıda terör eylemi gerçekleştirmiştir. Bu iki terör örgütüne 6 Ocak 2015 ile 17 Aralık 2016 tarihleri arasında gerçekleştirilen 21 terör eyleminde 468 kişi (22 yabancı) hayatını kaybetmiş, 1.894 (54 yabancı) kişide yaralanmıştır. 20 Temmuz 2015 tarihinde Suruç'ta, 10 Ekim 2015 tarihinde Ankara Garı'nda, 1 Şubat 2016 ve 13

Mart 2016 tarihlerinde Ankara Kızılay Meydanı'nda, 28 Haziran 2016'da İstanbul Atatürk Havalimanı'nda gerçekleşen saldırılar toplum içinde büyük infial yaratmıştır.

20 Ağustos 2016 tarihinde IŞİD tarafından bir düğün sırasında yapılan saldırıda 57 kişi ölmüştür. Benzer bir biçimde, İstanbul 10 Aralık 2016 tarihinde, Beşiktaş'ta maç çıkışında PKK bağlı olduğu iddia edilen TAK tarafından düzenlenen saldırıda 48, 17 Aralık 2016 tarihinde Kayseri'de düzenlenen saldırıda ise 15 kişi hayatını kaybetmiştir. Son olarak bir IŞİD militanınca 1 Ocak 2017 tarihinde Reina gece kulübüne düzenlenen saldırıda 39 kişi (27 yabancı) ölmüştür.

Yaşanan saldırılarda kentsel mekânda, günlük hayatın içinde ve siviller hedef alınarak yapılmaktadır. Türkiye'de gerçekleştirilen bu terör saldırıları kentlerde güvenliği tehdit etmektedir. Kimi ülkeler İstanbul ve Ankara'yı seyahat edilmesi riskli kentler listesine dâhil etmiştir (bbc.co.uk., 03.06.2016). Yaşanan bombalı saldırılar kent yaşamını sekteye uğratmakta, toplumda korkunun yayılmasına neden olmaktadır. Düzenlenen saldırıların ekonomiye maliyeti milyarlarca dolardır. Yalnızca turizm sektöründe yaşanan gelir kaybı % 45'dir. 2015-2016 döneminde Türkiye'ye gelen turist sayısında % 33 azalma yaşanmıştır (milliyet.com.tr, 02.07.2017).

Suriye'deki otorite boşluğundan kaynaklanan her terör saldırısı sonrasında Suriyeli sığınmacılara yönelik toplum baskısı artmakta, toplumdaki ayrışma daha da derinleşmekte, Suriyeliler Türk toplumunda daha fazla dışlanmaktadır.

Artan terör saldırıları ve sınır ihlalleri üzerine Türkiye "Fırat Kalkanı" ve "Zeytin Dalı" operasyonlarını gerçekleştirmiştir. Bu operasyonların ortak hedefi Suriye'deki terör gruplarını etkisiz hale getirmek ve sınır güvenliğini yeniden tesis etmektir. Yapılan operasyonlarda çok sayıda terörist öldürülmüş, birçok askeri hedef, depo ve sığınak imha edilmiştir.

3.2. Toplumsal Uyumsuzluğun Neden Olduğu Riskler

Türkiye'deki Suriyelilerin bir sosyal uyum sorunu yaşadığı görülmektedir. Sığınmacılar ile yerel halk arasında farklı dil, kültür ve yaşam tarzlarından kaynaklanan sorunlar yerel tepkilerin en önemli nedenleridir (ORSAM, 2015: 16). Suriyelilerin kısa sürede ve çok sayıda Türkiye'ye gelmesi, denetimsiz bir biçimde kentlere yayılması, göç konusunda kamunun önceden herhangi bir hazırlık içinde olmaması yaşanan göçün toplumda daha derinden hissedilmesini ve toplumda bu konuda olumsuz bir algı oluşmasına neden olmaktadır.

Müslüman üst kimliğine sahip olmakla birlikte, Suriyeliler ile Türkler arasında algı, davranış ve düşünüş bakımından büyük farklar bulunmaktadır. Bu toplumsal farklılıklara bireylerin iş ve aş kaygıları da eklenince toplum nezdinde Suriyeliler bir

sorun kaynağı olarak algılanmaktadır. Kuşkusuz bu bakış açısı hem iki topluluk arasında gerilimi ve çatışma riskini artırmakta hem de uyum sürecini zorlaştırmaktadır.

Gaziantep'linin % 59'u Suriyelilerin iş konusunda sıkıntıya neden olduğunu düşünürken, %48,8'i sağlık hizmetlerinde Suriyelilerden dolayı aksamalar yaşandığını ifade etmektedir (SABR-MDD, 2015: 21-23). Kira artışları konusunda Gaziantep'li Suriyeli sığınmacıları sorumlu tutmaktadır. Suriyelilerin çevrede gürültü yaptıkları, gece geç saatlere kadar oturdukları, sokakta ve evde giyimlerine dikkat etmedikleri, Türk adetlerine uygun davranmadıklarına ilişkin Gaziantep'li yoğun bir biçimde şikâyetle bulunmaktadır (Yücebaş, 2015: 44-46). Bekâr bazı Suriyelilerin yapmış olduğu kimi taşkınlıklar Konyalılar tarafından misafirlige sığmayan davranışlar olarak değerlendirilmektedir. Özellikle yüksek sesle müzik dinleme, bayanlara yönelik rahatsız edici bakışlar, perde açık ev içinde oturmalar, kendi aralarındaki kavgalar Konya'da tedirginlik yaratmaktadır (Koyuncu, 2014: 131, 151).

Suriyelilerin ülkede kalmasının büyük sorunlara yol açacağını düşünenlerin oranı %76,5 gibi yüksek bir orana ulaşmaktadır. Halkın yalnızca %20'si Suriyelilerin Türkiye'ye uyum sağlayacağını düşünmektedir (Demir, 2015: 7). Başka bir araştırmada, Suriyelilerin uyum sağlayamayacağını düşünenlerin oranı %66,9'dur (Erdoğan, 2014: 45).

Şanlıurfa'da halkın %86'si, Gaziantep'te % 84'ü, Hatay'da % 78'i, Kilis'te %54'ü ücretlerin düşmesinden Suriyelileri sorumlu tutmaktadır. Aynı kentlerde gıda fiyatlarında yaşanan artıştan Suriyelileri sorumlu tutanların oranı Şanlıurfa'da %63, Gaziantep'te %70, Hatay'da %66, Kilis'te %74'dür. Kira artışlarının nedenini Suriyeli sığınmacılar olarak gören yurttaşların sayısı Şanlıurfa'da %99, Gaziantep'te %97, Hatay'da %100, Kilis'te %89'dür (Demir, 2015: 17).

Kırıkhanlıların %26'si konut ve kira fiyatlarının artışından, %24'ü işsizliğin yaygınlaşmasından, %26'si kamu hizmetlerinin artan yükünden dolayı Suriyelileri suçlamaktadır (Atasoy, Demir, 2015, 468). Kilis'te yaşayanların %86'sı Kilis'te işsizliğin Suriyelilerden dolayı arttığını düşünmektedir. Ankete katılanların yalnızca %6,5'i Suriyelileri işsizlik üzerinde etkisi olmadığını düşünmektedir. (Memiş, 2015: 108).

Yaygın söylemde aslında devletin Suriyelilere hak etmedikleri bir yardım yaptığı, bu nedenle hem ülke ekonomisinin zayıfladığı hem de kendi içinde yardıma muhtaç insanların dışarıdan gelenler için terk edildiği düşüncesi yaygınlaşmaktadır. Suriyeliler hem yardım almakta hem de insanların işsiz kalmasına neden olmaktadır (Ünal, 2014: 79-80; Esin, 2015: 139; KAMER, 2013; Karasu, 2016).

Suriyeli sığınmacılara karşı toplumda oluşan bu yargılar gerilimi artırmaktadır. İki toplum arasında yaşanan kimi küçük olaylar bir anda toplumsal bir boyut kazanmakta, bir güvenlik riski oluşturmaktadır. Gaziantep'te yaşanan olaylarda on Suriyeli bıçaklanmış, parklarda bulunan Suriyeliler darp edilmiş, Suriye plakalı araçlar tahrip edilmiştir (cnntürk.com., 12.08.2014). Benzer olayların yaşandığı Maraş'ta Suriyeliler ile Maraşlılar arasında çıkan kavgada yaralananlar olmuştur. Bu olaylar sonrasında Maraş'ta yüzlerce kişinin katıldığı "Suriyelileri istemiyoruz" yürüyüşü düzenlenmiştir (hürriyet.com.tr., 14.07.2014). Gaziantep ile Maraş'ta yaşanan olaylar Suriyelilerin yoğun olarak yaşadıkları diğer kentlerde de görülmektedir.

Yaşanan Suriyeli göçü Hatay bölgesinde yaşayan farklı toplumsal gruplar arasında bir ayrışma ve ötekileştirme sürecini başlatmıştır. Suriyeli sığınmacılar ile yerel halk arasında ortaya çıkan ideolojik, mezhepsel ve ekonomik sorunlar bölgede giderek daha fazla rahatsızlık yaratmaktadır (Reçber, Ayhan, 2013: 326). Konya'da Suriyeli sığınmacılara ilişkin genel kanaate bakıldığında bir tedirginlik ve endişenin hâkim olduğu görülmektedir (Koyuncu, 2015: 462).

Son dönemde Suriyeli sığınmacıların "vatan haini" olarak nitelendiği ve özellikle "Arap etnik kimliği"ne yönelik geliştirilen negatif yöndeki düşüncelerin ayrımcı ve dışlayıcı bir nitelik kazanmış olduğu görülmektedir (Ünal, 2014: 69; Doğanay, Keneş, 2016: 177). İnternet üzerinde yapılan paylaşımlarda, Suriyelilere yönelik dışlayıcı ve kimi zaman ötekileştirici bir dilin kullanıldığı dikkat çekmektedir (Pandır, Efe, 2015: 18; Karataş, 2015: 136). Artan gerilimler ve yaygınlaşan dışlayıcı söylemler Suriyeli sığınmacılar konusunda bir an önce önlemler alınması gerektiğini ortaya koymaktadır.

3.3. Asayiş Suçları ve Suç Korkusu

Suriyeli sığınmacıların gelişiyile birlikte kentlerde suç oranlarında artış yaşandığı iddia edilmektedir. Yapılan araştırmalarda hırsızlık, fuhuş, gasp ve kamu malına zarar verme suçlarını Suriyelilerin yaygın olarak işledikleri yönünde toplumda güçlü bir kanaat oluştuğu görülmektedir.

Şanlıurfa'da yapılan bir araştırmada, Urfalıların %56,3'ü Suriyeli sığınmacıların gelişiyile birlikte kentte suç oranlarının arttığına inanmaktadır (Karasu, 2016: 1013). Kilis'te yapılan bir çalışmada, ankete katılanların %69,5'i Suriye'den gelen sığınmacılar içinde Türkiye'de karmaşa çıkarmak isteyenlerin olduğuna inanmaktadır. %80,5'i Suriyelilerin Türkiye'de her yere serbestçe gitmesini doğru bulmazken, %77,5'i Suriyeli sığınmacıların suç oranını artırdığını düşünmektedir (Memiş, 2015: 109).

Hacettepe Üniversitesi tarafından yapılan bir başka araştırmada, Suriyeli sığınmacıların buldukları yerlerde şiddet, hırsızlık, kaçakçılık ve fuhuş gibi suçlara bulaşarak toplumsal ahlak ve huzuru bozduğunu söyleyenlerin oranı %62,3'tür. Bu oran

Suriye ile sınırı olan kentlerde %70'e yaklaşmaktadır. Halkın yarısından fazlası, %52,3'ü Suriyeliler ile komşuluk yapmak istememektedir (Demir, 2015: 6). Kırıkhanlıların %34,5'i sığınmacılardan dolayı gece sokağa çıkamamakta, %31,7'si gündüz dışarıda çocukları oyun oynarken endişe etmektedir (Atasoy, Demir, 2015: 466).

Toplumda oluşan bu kesin kanaate karşın, yayınlanan suç verileri aynı görüşü doğrulamamaktadır. Türkiye'ye sığınan Suriyelilerin, adli olaylara karışma ve suç oranı 2011-2014 arası dönemde %0,3'dür. Suriyelilerin karıştığı olayların %61'i belgede sahtecilik, %21'ini adam yaralama, %12'si hırsızlık, %2,4'ü cinsel olaylar ve %0,6'sı adam öldürmedir. Bu rakamlar Suriyelilerin toplam nüfus ortalamalarının çok altında bir oranla suça karışıklarını göstermektedir. 2011-2013 yılları arasına Suriyeli sığınmacılardan yalnızca %0,4'ü suça karışmıştır (Dağlıoğlu, 2014: 9). En son Başbakan tarafından yapılan açıklamada Türkiye'de yaşayan Suriyelilerin ülkede işlenen tüm suçların yalnızca %1,32'sini işlediği açıklanmıştır (milliyet.com., 05.07.2017).

Bu rakamlara karşın toplumda güçlü bir biçimde Suriyeli sığınmacılara yönelik suçlu imajının oluşmasını "suç korkusu" ile açıklamak mümkündür. Suç korkusu kişinin sahip olduğu zayıflıklar ya da toplumda oluşan genel güvensizlik hissi sonucunda kişinin her an suça maruz kalacağı korkusunu yaşamasını ifade eder. Kişilerin önyargıları ve algıdaki seçicilikleri suç korkusunda ve suçlu tarifinde çok etkilidir (Garofalo, 1981: 841; Gates, Rohe, 1987: 425).

Batı ülkelerinde çoğu zaman göçmenlerin ya da farklı etnik kimliklere sahip kimselerin suçlu ilan edilmesi ya da daha fazla suç işledikleri yönündeki toplum algısı suç korkusunun neden olduğu güvensizlik hissini, yabancılara karşı var olan önyargı, belirsizlik ve korkunun bir sonucudur. Etnik kimliğe sahip olanlar suç işlemese bile, suçlu olarak algılanmakta göçmenler uzak durulması gereken kimseler olarak yaftalamaktadır (Liu, Polson, 2016: 311; Phelan, Schneider, 1996: 676; Pain, 2001: 906). Benzer bir biçimde, Türkiye'de Suriyeli sığınmacılara yönelik suç işlediler algısı, suç korkusunun neden olduğu önyargı ve bakış açısının bir sonucudur.

Diğer taraftan asıl önemli olan, Suriyelilerin ne kadar suç işlediğinden daha ziyade Suriyeli sığınmacıların suç işlemek için oluşturdukları potansiyeldir. Çoğu Türkçe bilmeyen, eğitimsiz, mali gücü olmayan ve işsiz Suriyeli sığınmacılar suç örgütleri için ideal birer elemandır. Zaten şiddet içinde büyüyen bu insanların şiddet eğilimi göstermesi ya da suça karışması şaşırtıcı olmayacaktır.

Yaşanan işsizlik, yaygınlaşan mali sıkıntılar nedeniyle Suriyeliler arasında suç giderek yaygınlaşmaktadır. Suriye'den getirilen tarihi İncil'i Bursa'da satmaya çalışan Suriyeliler yakalanmıştır (milliyet.com, 08.03.2017). İstanbul'da Suriyelilerin savaştan kaçarken getirdikleri altınları çalan Suriyeli bir çete ele geçirmiştir (milliyet.com,

16.11.2016). Şanlıurfa Akçakale'de Suriyeli sığınmacılardan oluşan bir kaçak et çetesi yakalanmıştır (milliyet.com, 24.12.2016). 32 kentte eş zamanlı olarak düzenlenen operasyonda, PKK ve IŞİD'e ilaç satan içinde Suriyeli sığınmacılarında bulunduğu bir şebeke güvenlik güçlerince çökertilmiştir (haberler.com, 03.05.2016).

Örneklerden anlaşılacağı üzere, Suriyeliler Türkiye'de topyekûn suç işleyen bir topluluk olmamakla birlikte, giderek daha fazla suça iştirak ettikleri de bir gerçektir. Artan işsizlik ve mali sıkıntılar, Türkiye'deki yaşam biçiminin cazibesi, tüketim toplumunun getirdiği harcama güdüsü, kolay para kazanma isteği ile birleşince Suriyeli sığınmacılarda suç eğilimi giderek artmaktadır. Ancak suç konusunda asıl endişe edilmesi gerekenler genç sığınmacılardır.

3.4. Kayıp Nesil Tehlikesi

Türkiye'ye gelen Suriyeli sığınmacılardan 1,565 bini on sekiz yaşından küçüktür. Bunların 1.120 bini okul çağında bulunmaktadır. Bu nüfus, Türkiye'deki 34 kentin nüfusundan daha fazladır. 2017 yılı itibarıyla 566 bin Suriyeli çocuk eğitim sistemine dâhil edilmiştir. 554 bin Suriyeli çocuk halen eğitim almamaktadır. Eğitim hakkını kullanamayan bu çocukların kayıp bir nesil olmasından korkulmaktadır (Özer, 2015: 17).

Okullaşma oranına bakıldığında 215 bin Suriyelinin kaldığı barınma merkezlerindeki çocukların okullaşma oranı %90 iken, barınma merkezleri dışında kentlerde yaşayan 3,4 milyon Suriyeli sığınmacı içinde okullaşma oranı yalnızca % 25'dir (Coşkun ve Emin, 2016: 47). Milli Eğitim Bakanlığı bu oranın 2016-2017 eğitim döneminde %56'ya ulaştığını açıklamaktadır.

Ancak verilen eğitimin kalitesi konusunda ciddi soru işaretleri bulunmaktadır. Suriyeli çocuklar, çoğunlukla, Türk çocuklarla aynı okulda, onlar derslerini tamamladıktan sonra, iptidai şartlarda, yetersiz fiziki ve sosyal imkânlarda eğitim almaktadır. Ciddi bir şiddet ve korku tecrübesi yaşayan bu çocukların eğitim ve rehabilitasyonlarının aynı anda yapılması gerekmektedir.

Suriyeli çocuklar iki temel yapıda eğitim sistemine dâhil edilmektedir. İlki, eğitim dilinin Arapça olduğu, revize edilmiş Suriye eğitim müfredatının öğretildiği Geçici Eğitim Merkezleridir. İkinci yol, hâlihazırda Türk öğrencilerin de devam ettiği Milli Eğitim Bakanlığı okullarında süren Türkçe eğitimdir. Milli Eğitim Bakanlığı Geçici Eğitim Merkezlerini kapatarak tümüyle Türk eğitim sistemine geçmeyi amaçlamaktadır.

Oturma izni alabilen Suriyelilerin çocuklarının devlet okullarına gönderilebilmesinin önünün açılmış olmasına rağmen dil bilmeme, ekonomik zorluklar,

çocukların çalışması zorunluluğu, yerel bürokratik engeller, çocukların okulda dışlanması, sınıfa yerleştirmede esnek davranılmaması, kültürel uyumsuzluk, Suriyeli öğretmenlerin dışlanması, müfredat farklılığı vb. nedenlerle okula gönderilen Suriyeli çocuk sayısı sınırlı kalmıştır (HRW, 2015; Özer, Ateşok, 2016). Üstelik yaşanan sorunlar ilköğretim ile sınırlı değildir. Yapılan bir araştırmada üniversitede okuyan Suriyeli gençlerin de benzer sorunlar yaşadığı ortaya çıkmıştır (Paksoy, Koçarlan, 2016: 98).

Oysaki özellikle 6-10 yaş arası çocuklar için eğitime katılma ve rol model geliştirme dönemidir, okul öğretmenlerinin varlığı ve buradaki ilişki çocuğun gelişimi açısından önemlidir. Literatürde, göç yaşayan çocuklarda, göç yaşamayan çocuklara göre daha fazla davranış problemleri ve duygusal problemler görüldüğü ifade edilmiştir. Bu problemler arasında çoğunlukla daha yüksek anksiyete, depresyon, arkadaş ilişkilerinde problemler, hiperaktivite semptomları, travma sonrası stres bozukluğu, düşük benlik saygısı, düşük yaşam doyumu yer almaktadır (İlgar, İlgar, 2015: 165-166; Ekici, 2015: 184).

Göç eden çocuğun eğitim dilini yeterince bilmemesi, duygularını ve düşüncelerini ifade edememesi ve başka bir dili kullanmak zorunda olmanın yarattığı psikolojik baskı; çocukların kendini ifade edebilecek başka yollara yönelmesine neden olmakta ve çocuklarda şiddet eğilimi, çatışma, suça yönelme, madde bağımlılığı gibi durumlar ortaya çıkmaktadır (Ekici, 2015: 192).

Sığınmacı çocukların gerek toplumla uyum sağlaması gerekse sağlam bir gelecek inşa etmeleri için eğitim almaları şarttır. Aksi takdirde ya terör örgütlerinin ya da suç şebekelerinin elinde birer oyuncağa dönüşmeleri zor değildir. Gerekli eğitimin alınmaması durumunda binlerce Suriyeli çocuk iyi bir gelire ve mesleki becerilere sahip olamayacaktır. Bu durum hem kendileri hem de ülkeleri Suriye ve yaşadıkları Türkiye için “kayıp bir nesil” anlamına gelecektir.

Suriyelilerin yaşadığı koşullar her türlü yasa dışı işe bulaşmaları açısından müsait bir zemin hazırlamaktadır. Eğitim almamış, düşük gelir seviyesine sahip, dışlanmışlık hissi içinde kimlik bunalımı yaşayan gençlerin ileriki dönemde neden olabileceği birçok güvenlik riski bulunmaktadır (Tunç, 2015: 41).

Eğitim almamış ve bu nedenle bir iş bulamayan, toplumdan dışlanan sorunlu göçmen gençlerin yaşayacağı sorunlar bakımından Brüksel Molenbeek deneyimi öğretici niteliktedir. Brüksel’de bulunan Molenbeek semti Belçika’da IŞİD’e katılanların merkezi konumundadır. Belçika’dan IŞİD’e katılan toplam 553 savaşçıdan 472’si bu bölgeden gitmiştir. Bölgenin belirgin özellikleri işsizlik, yaygın uyuşturucu

kullanımı, eğitimde düşük kalite, dışlanma ve ötekileştirilmedir (Williams, 2016; TSG, 2015: 15).

Brüksel'in göbeğinde yer almasına rağmen Molenbeek ayrı bir dünyadır. Paris saldırıları gerçekleştiren Salah Abdüsselam'da burada büyümüştür. Kentle bütünleşemeyen, Faslı ve Türklerin çoğunlukta yaşadığı bu bölgede nesiller arası farklılıklar dikkat çekmektedir. İlk nesil göçmenler göç ettikleri ülkeden nispeten belli bir mesleki beceri sahip olarak Belçika'ya gelmiştir ve burada iş bulması kolay olmuştur. Zaten büyüyen ekonomide işçi açığı göçmen işçileri zorunlu kılmaktadır. Ancak bu ilk nesil göçmenlerin çocukları için hayat daha zordur. İyi eğitim almamış, yeterince dil bilmeyen ikinci nesil göçmenler artık değişen ekonomik dengeler nedeniyle kolayca iş de bulamamaktadır. Uzun süre toplumdan dışlanan ve aile baskısında kalan gençler için radikalizm cazip hale gelmektedir (Williams, 2016; Conway, 2016; Demir, 2015: 8).

Avrupa'da yer alan Molenbeek benzeri çöküntü alanlarında sıklıkla gençlerin neden olduğu sosyal patlamalar yaşanmaktadır. 1985 yılında Fransa'da Brixton'te, 1998 yılbaşı arifesinde Strasburg'da, 2005 yılında Fransa'da yaşanan olaylar bu tür yerlerdeki sosyal patlamalar hakkında bize fikir vermektedir. 2005 yılında Fransa'da yaşanan olaylarda 200 milyon Euro hasar oluşmuş, 9000 araç kundaklanmış, onlarca kafe, sosyal yardım binası, banka, okul ateşe verilmiştir. 6-10 Ağustos 2011 Londra'da yaşanan olaylarda polis kentin belli bölgelerinde denetimi kaybetmiştir. 13-15 bin kişinin katıldığı tahmin edilen olaylar sırasında 4000 gösterici tutuklanmıştır. Bu tutuklanan göstericilerin önemli bir bölümü göçmen, yeterli eğitim ve meslek becerisi olmayan, işsiz, dışlanmış kişilerdir (Karasu, 2012: 190-192).

Suriyeli sığınmacı çocukları ve gençleri kaybetmemek, bu tür sosyal patlamalar yaşamamak için yapılması gereken çok şey vardır. Ancak ilk yapılması gereken sığınmacı çocuklara iyi bir eğitim vermek ve mesleki beceriler kazandırmaktır.

3.5. Sınır İhlalleri ve İnsan Ticareti

'Sınır Aşan Örgütlü Suçlara Karşı Birleşmiş Milletler Sözleşmesi'ni ve bu Sözleşmeye ek 'Göçmenlerin Kara, Deniz ve Hava Yollarıyla Kaçırılmalarına Karşı Protokol'ü imzalayan taraf devletlerden biri olan Türkiye, Sözleşme ve Protokolü 30.01.2003 tarih ve 4804 sayılı Kanunla onaylamıştır. Bu sözleşme uyarınca göçmen kaçakçılığı bir suçtur ve 5237 sayılı yeni TCK'da uluslararası suçlar kısmında 79. maddede düzenlenmiştir. Bahsi geçen maddeye göre; doğrudan doğruya veya dolaylı olarak maddi menfaat elde etmek maksadıyla, yasal olmayan yollardan, bir yabancıyı ülkeye sokan veya yabancıyı yurt dışına çıkmasına imkân sağlayan kişi, üç yıldan sekiz yıla kadar hapis ve on bin güne kadar adli para cezası ile cezalandırılır.

Kanunen yasak olmasına karşın; coğrafi geçiş rotasında bulunması, AB ülkelerine yakın oluşu, nispeten sınırlarda denetimin gevşek olması, vize muafiyeti sayesinde birçok ülke vatandaşının rahat seyahat etmesi Türkiye'yi göçmen kaçakçıları için cazip bir ülke haline getirmektedir. Aynı etkenler Türkiye'ye yönelik kaçak geçişleri de artırmaktadır.

Yunanistan Türk sınırına, 2012 yılında, 12 km bir duvar örmüştür. Bu duvarı, AB sınır güvenliği birimi olan Frontex'in Türk-Bulgar sınırına ördüğü duvar takip etmiştir (Kafkaslı, 2015: 39). Frontex'in kara sınırlarına duvar örmesi, Suriyeli sığınmacıları Yunan adalarına yöneltmekte, bu durumda istenmeyen deniz kazalarına neden olmaktadır. 2014 yılında Ege Denizi'nde Yunanistan'a geçmek isterken ölen göçmen sayısı 69, 2015 yılında 279, 2016 yılında 192'dir (sahilguvenlik.gov.tr, 12.03.2017).

Ancak tüm ölümlere rağmen göçmenler gelmeye devam etmektedir. Türkiye'ye 1998-2016 arası dönemde kaçak giriş yapan göçmenlerin toplam sayısı 1.281.959'dür. 1998-2008 arası dönemde kaçak sayısı 625 bin iken, 2009-2016 arası dönemde bu sayı 656 bindir. Suriyeli sığınmacıların gelmeye başladığı 2011-2016 arası dönemde kaçak göçmen sayısı 511 bindir. Diğer bir deyişle, Türkiye'ye kaçak gelenlerin %39,8'i son 5 yılda gelmiştir. Bu oran Suriyeli sığınmacı göçünün kaçak geçişleri nasıl artırdığını bize göstermektedir (goc.gov.tr, 12.03.2017).

2010-2016 yılları arasında yakalanan göçmen kaçakçısı sayısı 15.247'dir. 2010 yılında yakalanan kaçakçı sayısı 1.711 iken, bu sayı 2015 yılında zirve yapmış, 4.471'e ulaşmıştır. 2016 yılında yakalanan kaçakçı sayısı 3.314'dür (goc.gov.tr, 12.03.2017). 2014 yılında denizde yakalanan kaçak göçmen sayısı 14.961, 2015 yılında 91.611, 2016 yılında 37.130'dür. (sahilguvenlik.gov.tr, 12.03.2017). Görüldüğü gibi kaçak göçmen geçişleri tüm uğraşlara rağmen durmamakta, Ege Denizi'nde insan ticareti her şeye rağmen sürmektedir.

Suriye'deki savaşın sınır ihlallerini ve kaçakçılığı artırdığına şüphe yoktur. Hatay sınırı boyunca kriz öncesi yaşanan legal ihracatın yerini kaçakçılık ekonomisine bırakmasına ve sınır ticaretinin getirdiği kayıt dışı ekonomi olgusunun ortaya çıkmasına yol açmıştır (Reçber, Ayhan 2013). Yalnızca 2016 yılında 3,4 milyon litre akaryakıt, 81 bin telefon, 75 milyon paket kaçak sigara, 200 ton kaçak çay ve 3,1 milyon adet hap ve kaçak ilaç yurda kaçak sokulurken güvenlik güçlerince yakalanmıştır (EGM, 2016: 41).

3.6. Sağlık Nedeniyle Doğan Güvenlik Riskleri

Suriyeli sığınmacılardan kaynaklanan son güvenlik risk alanı sağlık sorunlarının neden olduğu risklerdir. Suriyeli sığınmacıların gelişiyile birlikte kızamık, difteri, çocuk felci gibi hastalıklarda artış ve hastalıkların yayılma riski bulunmaktadır. Yetersiz

beslenen, temizlik alışkanlığı zayıf, sağlıklı evlerde yaşamayan sığınmacılar bulaşıcı hastalıklar için birer kaynak vazifesi görmektedir. Ayrıca barınma merkezleri bulaşıcı hastalıklar için bir zemin oluşturmaktadır.

Türkiye'de 2011 yılında yalnızca 11 kızamık vakası görülürken, bu sayı sığınmacı göçüyle birlikte artmış, 1000'i geçmiştir (Atasoy, Demir, 2015: 463). Mersin'de yapılan bir araştırmaya göre, Suriyeli sığınmacıların hijyen koşullarının ve beslenmelerinin yetersiz olması, su ve besinle bulaşan ishal, dizanteri ve hepatit gibi hastalıkların yayılmasına neden olmaktadır (Karaca, Doğan, 2014: 39). Şanlıurfa'da verem, sarıhumma, dizanteri gibi pek sık görülmeyen vakalarda artış yaşanmaktadır (urfahaber, 09.10.2016).

Gaziantep'te kökü kurutulmuş çocuk felci, şark çıbanı gibi hastalıklar sığınmacıların gelişiyle birlikte tekrar ortaya çıkmıştır (Yavuz, 2015). Birleşmiş Milletler, Türkiye'de özellikle Suriyeli sığınmacıların yaşadığı sınır kentlerinde acil aşılama çalışması başlatmıştır. Yeterli önlemler alınmaması halinde salgın hastalıkların ortaya çıkma riski bulunmaktadır.

SONUÇ

Türkiye'de Suriyeli sığınmacıların neden olabilecekleri güvenlik risklerinin ele alındığı çalışmada bazı sonuçlara ulaşılmıştır. Suriye'de süren iç savaş barışa kavuşmadan, Türkiye'de terörün ortadan kaldırılması mümkün değildir. Suriye'deki devam eden durum terör örgütleri için ideal bir ortam yaratmaktadır.

Şanlıurfa, Gaziantep ve Maraş'ta olduğu gibi yaşanan kimi toplumsal olaylar, Suriyelilerin artan suçla karışma eğilimleri, Suriyeli çocuk ve gençlerin yeterli eğitim alamaması, gün yüzüne çıkan toplumlar arası sosyal ve kültürel farklılıklar, artan ekonomik çıkar çatışması Suriyeli sığınmacıların dışlanması ve toplumda onlara yönelik söylemin sertleşmesine neden olmaktadır. Tüm bu sorunlar birlikte düşünüldüğünde, Suriyeli sığınmacılar için bütüncül bir uyum sürecinin acilen başlatılması yerinde olacaktır.

Uyum süreci karşılıklı sabır ve anlayış gerektiren uzun bir süreçtir. Dil ve meslek edindirme kurslarının açılması, Suriye kültürünü anlatan etkinliklerin yaygınlık kazanması, okullarda Suriye günlerinin düzenlenmesi uyum sürecini hızlandıracaktır. Karşılıklı anlayış ve hoşgörünün toplumda yerleşmesi bakımından medya etkili olarak kullanılmalıdır. 6458 sayılı Kanunla hukuki statüleri belli bir zemine oturtulan Suriyelilerin Türkiye'de kamu hizmetlerinden daha verimli yararlanabilmesi için kamu kurumlarında Arapça bilen uzmanlar görevlendirilmelidir.

Suriyeli sığınmacılar mutlaka üretici hale getirilmeli, bu anlamda yapılan yardımlar gözden geçirilmelidir. Yapılan yardımların süreklilik kazanması hem Suriyelilerin toplumla uyumunu geciktirecek hem de onlara yönelik toplumda var olan tepkiyi güçlendirecektir. Suriyelilerin Türkiye’de toplumsal algı ve alışkanlıklara saygı göstermeleri gerektiği öğretilmelidir. Bir başka ülkede yaşıyor olmak istediğiniz gibi davranmak anlamına gelmemektedir. Türk toplumundaki hassasiyetlere dikkat edilmesi iki toplum arasındaki uyum sürecine olumlu katkıda bulunacaktır.

Giderek kalıcı hale gelen Suriyeli sığınmacıların Türkiye’nin kalkınma çabalarının ve toplumsal yaşamının bir parçası mı yoksa bu sürecin önünde bir engel mi olacağı yürütülecek uyum sürecinin başarısına bağlıdır.

NOTLAR

¹ 7 Ocak 2015 Charlie Hedbo Saldırısı (12 ölü), 14 Şubat 2015 Kopenhag Saldırısı (5 ölü), 13 Aralık Paris Saldırısı (130 ölü), 22 Mart 2016 Brüksel Saldırısı (34 ölü), 14 Temmuz 2016 Nice Saldırısı (84 ölü), 26 Temmuz 2016 Normandiya Saldırısı (5 ölü), 19 Aralık 2016 Berlin Saldırısı (12 ölü), 23 Mart 2017 Londra Saldırısı (5 ölü), 3 Nisan 2017 St. Petersburg Saldırısı (16 ölü), 7 Nisan 2017 Stockholm Saldırısı (5 ölü), 22 Mayıs 2017 Manchester Saldırısı (22 ölü).

KAYNAKÇA

- Acar, C. (2015), *İstanbul'da Yaşayan Geçici Koruma Altındaki Suriyeliler*, İstanbul: Bezm-i Âlem Vakfı Üniversitesi Yayını.
- Acun, C., B. Keskin (2016), *PKK'nın Kuzey Suriye Örgütlenmesi PYD-YPG*, İstanbul: SETA Yayınları.
- AFAD (2013), *Türkiye'deki Suriyeli Sığınmacılar 2013 Saha Araştırması Sonuçları*, Ankara: AFAD Yayını.
- Ağır, O., M. Sezik (2015), "Suriye'den Türkiye'ye Yaşanan Göç Dalgasından Kaynaklanan Güvenlik Sorunları", *Birey ve Toplum*, 5(9), 95-123.
- Atasoy, A., H. Demir (2015), "Suriyeli Sığınmacıların Kırıkhan'a (Hatay) Etkileri", *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 8(38), 457-470.
- Berry, J.W. (2005), "Acculturation: Living Successfully in Two Cultures", *International Journal of Intercultural Relations*, 29, 697-712.
- BİLGESAM (2015), *Irak ve Suriye'deki Gelişmelerin Türkiye'ye Etkileri*, Rapor No: 65, İstanbul: BİLGESAM Yayını.
- Canatan, K., Ş. Cansun (2015), "Göç Politikalarının Değersel Temelleri Hollanda ve Fransa'da Büyük Siyasal Partilerin Göç Politikaları Üzerine Bir Çözümleme", A. Esen (ed.) *Disiplinlerarası Göç Sempozyumu*, İstanbul: Sabahattin Zaim Üniversitesi, 409-421.
- Conway, M. (2016), *What is it about Molenbeek?*, citymetric.com.
- Coşkun, E. (2015), "Kayıt Dışı Çalışma ve Fuhuş Kısacasında Göçmen Kadınlar", *DİSKAR*, 4, 104-116.

- Coşkun, İ., M. Emin (2016), *Türkiye'deki Suriyelilerin Eğitimde Yol Haritası: Fırsatlar ve Zorluklar*, İstanbul: SETA Yayınları.
- Dağlıoğlu, E.C. (2014), "Türkiye'nin Görmezden Geline Mülteci Sorunu", *Güncel Hukuk*, 2014(12), 9.
- Dedeoğlu, S., S. Bayraktar (2017), "Türkiye'de Suriyeli Tarım İşçileri", *İktisat ve Toplum*, 75, 39-46.
- Demir, H. (2015), *Yabancı Savaşçılar ve Homegrown Teröristler*, İstanbul: Tepav Yayını.
- Demir, O.Ö. (2015), *Göç Politikaları, Toplumsal Kaygılar ve Suriyeli Mülteciler*, Ankara: Global Politika ve Strateji Yayını.
- Demirbaş, T. (2001), *Kriminoloji*, Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- Dinçer, O.B., V. Federici, E. Ferris (2013), *Suriyeli Mülteciler Krizi ve Türkiye Sonu Gelmeyen Misafirlilik*, Ankara: Brookings Enstitüsü ve USAK Yayını.
- Doğanay, Ü., H. Keneş (2016), "Yazılı Basında Suriyeli 'Mülteciler': Ayrımcı Söylemlerin Rasyonel ve Duygusal Gereçlerinin İnşası", *Mülkiye Dergisi*, 40(1), 143-184.
- Dolu, O. (2015), *Suç Teorileri*. Ankara: Global Politika.
- EGM. (2016), *2016 Kaçakçılık ve Organize Suçlarla Mücadele Raporu*, Ankara: EGM KOM Yayınları.
- Ekici, F.Y. (2015), "Çocukların Göçle Birlikte Yaşadıkları Eğitim Sorunları Üzerine Bir İnceleme", A. Esen (ed.) *Disiplinlerarası Göç Sempozyumu*, İstanbul: Sabahattin Zaim Üniversitesi, 179-201.
- Erdoğan, M. (2014), *Türkiye'deki Suriyeliler: Toplumsal Kabul ve Uyum Araştırması*, Ankara: Hacettepe Üniversitesi Göç ve Siyaset Araştırmaları Merkezi.
- Esin, S. (2015), *Kaçmanın İmkânsız Hali: Suriyeli Mülteciler*, *DİSKAR*, 4, 134-140.
- Garofalo, J. (1981), "The Fear of Crime: Causes and Consequences", *The Journal of Criminal Law & Criminology*, 72(2), 839-860.
- Gates, L., M. Rohe (1987), "Fear and Reactions to Crime", *Urban Affairs Quarterly*, 22(3), 425-453.
- Gürler, R.T., B. Özdemir (2015), "İŞİD: Irak'ta Yerli Suriye'de Yabancı", *Ortadoğu Analiz*, 6(63), 59-61.
- HRW (2015), *Geleceğimi Hayal Etmeye Çalıştığımda Hiçbir Şey Göremiyorum*, Human Right Watch.
- İlgar, Z., S. İlgar (2015), "Göç ve Göçmenliğin Psikolojik Yansımaları Vatansız Vatandaş Olmak", A. Esen (ed.) *Disiplinlerarası Göç Sempozyumu*, İstanbul: Sabahattin Zaim Üniversitesi, 159-179.
- İstanbul Sığınmacı İzleme Platformu (2015), *Yok Sayılanlar; Kamp Dışında Yaşayan Suriye'den Gelen Sığınmacılar İstanbul Örneği*, İstanbul.
- Kafkaslı, Z. (2015), "Göç, Mülteciler ve Uluslararası Arka Plan", *Güncel Hukuk*, Ekim, 38-41.
- KAMER (2013), *Suriyeli Mülteciler: Dışarıda Kalanlar İhtiyaç Analizi Anketi*, İstanbul: KAMER (Kadın Merkezi Vakfı) Yayını.

- Karaca, S., U. Doğan (2014), *Suriyeli Göçmenlerin Sorunları Çalıştayı Sonuç Raporu*, Mersin Üniversitesi Yayını.
- Karasu, M.A. (2012), "Kent ve Suç Üzerine Kavramsal Bir Çerçeve", *Cumhuriyet Üniversitesi İİBF Dergisi*, 13(2), 175-195.
- Karasu, M. A. (2016), "Şanlıurfa'da Yaşayan Suriyeli Sığınmacıların Kentle Uyum Sorunu", *Süleyman Demirel Üniversitesi İ.İ.B.F. Dergisi*, 21(3), 997-1016.
- Karataş, M. (2015), "Türk Yazılı Basınında Suriyeli Sığınmacılar ile Halk Arasındaki İlişkinin İncelenmesi", *Göç Araştırmaları Dergisi*, 1(2), 112-151.
- Koyuncu, A. (2014), *Kentin Yeni Misafirleri Suriyeliler*, Konya: Çizgi Yayınları.
- Koyuncu, A. (2015), "Yerel Halkın Açık Kapı Politikası ve Suriyelilere İlişkin Kanaatleri", A. Esen (ed.) *Disiplinler arası Göç Sempozyumu*, İstanbul: Sabahattin Zaim Üniversitesi, s. 455-478.
- Liu, E., E. Polson (2016), "The Color of Fear: A Multilevel Analysis of Fear of Crime across Houston Area Neighborhoods", *Journal of Ethnicity in Criminal Justice*, 14(4), 307-326.
- Man, F. (2015) "Modernlik ve Yabancılar: Bir 'Günah Keçisi' Kategorisi Olarak Emek Piyasasındaki Suriyeli Göçmenler Örneği", *7. Sosyal İnsan Hakları Sempozyumu*, Denizli: Pamukkale Üniversitesi.
- Martinez, R., Lee, M. T. (2000), "On Immigration and Crime", *The Nature of Crime: Continuity and Change*, ABD Adalet Bakanlığı.
- Melossi, D. (2016), "'In a peaceful life' Migration and the Crime of Modernity in Europe/Italy", *Punishment & Society*, 5(4), 371-397.
- Memiş, H. (2015), "İç Savaş Nedeniyle Kilis'te Yaşayan Suriyelilerin Oluşturduğu Sosyo-Ekonomik Algılar Üzerine Bir Araştırma", *E-SOSDER*, 14(52), 100-114.
- Miles, T., A. Cox (2014), "Does Immigration Enforcement Reduce Crime? Evidence from 'Secure Communities'", *Journal of Law & Economics*, August, 937-973.
- ORSAM (2015), *Suriyeli Sığınmacıların Türkiye'ye Etkileri*, Ankara.
- Özer, S. (2015), "Kayıp Kuşak", *Güncel Hukuk*, Ekim, 17.
- Özer, Y., Ö. Ateşok (2016), "Türkiye'nin Göçmen ve Mültecilere Yönelik Eğitim Politikalarının Dönüşümü, Türkiye'de Geçici Koruma Altındaki Suriyeliler: Tespitler ve Öneriler", İstanbul: WALD Yayını, 147-173.
- Pain, R. (2001), "Gender, Race, Age and Fear in the City", *Urban Studies*, 38(5-6), 899-913.
- Paksoy, M., H. Koçarslan (2016), "İç Savaştan Kaçarak Gelen Suriyeli Öğrencilerin Üniversite Eğitimlerinde Karşılaştıkları İletişim Sorunları Üzerine Bir Çalışma", M. Paksoy (ed.), *Ortadoğu'daki Çatışmalar Bağlamında Göç Sorunu*, Ankara: Elif Yayınları
- Pandır, M., İ. Efe (2015), "Türk Basınında Suriyeli Sığınmacı Temsili Üzerine Bir İçerik Analizi", *Marmara İletişim Dergisi*, 24, 1-26.
- Park, R.E., E.W. Burgess (2015), *Şehir*, Çev.: Pınar Karababa, İstanbul: Heretik Yayınları.
- Phelan, T., M. Schneider (1996), "Race, Ethnicity and Class in American Suburbs", *Urban Affairs Review*, 31(5), 659-680.

- Reçber, K., V. Ayhan (2013), "Türkiye ile Suriye Arasındaki Krizin Hatay Bölgesi Üzerindeki Etkileri", *Alternatif Politika*, 5(3), 324-340.
Resmi Gazete, Sayı: 28615, Yayın Tarihi: 04.04.2013.
Resmi Gazete, Sayı: 29594, Yayın Tarihi: 15.01.2016.
- SABR-MDD (2015), *Suriyeli-Türk Uyumu Gaziantep'teki Suriyelileri ve Türklerin Uyumu Araştırması*, SABR Araştırma Merkezi.
- Sanduvac, Z.M. (2013), *Kamp Dışında Yaşayan Suriyeli Sığınmacılar İçin Durum Analiz Raporu*, İstanbul: Mavi Kalem.
- Slattery, M. (2003), *Sosyolojide Temel Fikirler*. Çev.: Ümit Tatlıcan, İstanbul: Sentez Yayınları.
- TSG (2015), *Foreign Fighters*, The Soufan Group, Katar.
- Tunç, A. Ş. (2015), "Mülteci Davranışı ve Toplumsal Etkileri: Türkiye'deki Suriyelilere İlişkin Bir Değerlendirme", *TESAM Akademi Dergisi*, 2(2), 29-63.
- Ünal, S. (2014), "Türkiye'nin Beklenmedik Konukları: "Öteki" Bağlamında Yabancı Göçmen ve Mülteci Deneyim", *ZfWT*, 6(3), 65-89.
- Williams, A. (2016), *Molenbeek*, The Washington Post. 1 Nisan 2016.
- Yavuz, C. (2015), "Suriye'deki İç Savaşın Türkiye Ekonomisine Etkileri", <http://devlet.com.tr/makeleler/y68>, 02.01.2015.
- Yıldırım, U.D. (2016), "Karadeniz'de Çay ve Fındık Üretiminde Göçmen İşgücünün Etnikleşme Süreçleri", *Karadeniz Araştırmaları Dergisi*, 52, 191-210.
- Yücebaş, M. (2015), "Gaziantep Yerel Basınında Suriyeli İmgesi", *Birikim*, 311, 38-48.
https://www.bbc.com/turkce/haberler/150906_cizre_saldiri, Erişim Tarihi: 25.01.2016.
<https://www.cnnturk.com/haber/turkiye/suriyeli-kiraci-oldurdu>, Erişim Tarihi: 12.08.2014.
http://www.goc.gov.tr/icerik6/gecici-koruma_323_677_9713_icerik, Erişim Tarihi: 12.03.2017.
http://www.goc.gov.tr/icerik6/gecici-koruma_363_378_4713_icerik, Erişim Tarihi: 20.06.2018.
<https://www.gov.uk/government/news/securing-the-future-counter-terrorism>, Erişim Tarihi: 05.04.2018.
<https://www.haberler.com/ISID--ilaç-satan-yabanci-1017078-haberi>, Erişim Tarihi: 03.05.2016.
<http://www.hurriyet.com.tr/gundem/kahramanmarasta-suriyelileri-istemiyoruz-yuruyusunde-olaylar-cikti>, Erişim Tarihi: 14.07.2014.
<http://www.milliyet.com.tr/haberler/suriyeli-cete>, Erişim Tarihi: 16.11.2016.
<http://www.milliyet.com.tr/sanliurfa-da-2-ton-kacak-et-ele-gecirildi-sanliurfa>, Erişim Tarihi: 24.12.2016.
<http://www.milliyet.com.tr/degeri-1-5-milyon-dolar-olan-tarihi-bursa>, Erişim Tarihi: 08.03.2017.
<http://www.milliyet.com.tr/haberler/turist-sayisi-azaldi>, Erişim Tarihi: 02.07.2017.
<http://www.milliyet.com.tr/icisleri-bakanligi-ndan-suriyeliler-siyaset>, Erişim Tarihi: 05.07.2017.
http://www.sahilguvenlik.gov.tr/baskanliklar/harekat/faaliyet_istatistikleri/faaliyet_istatistikleri.asp, Erişim Tarihi: 12.03.2017.
<http://www.urfahaber.com/urfa-haberleri/urfada-hastalik-orani-arti>, Erişim Tarihi: 09.10.2016.